

Međunarodna konferencija *Tuzlanski arhivski dani*. Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona.

Tuzla, Bosna i Hercegovina, 27. – 28. rujna 2019.

Međunarodna konferencija *Tuzlanski arhivski dani* održana je 27. i 28. rujna 2019. u Tuzli, Bosna i Hercegovina, u organizaciji Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskoga kantona. Iako konferencija nije imala specifično definiran naslov, ipak se je najveći dio predavača bavio različitim aspektima promjena u arhivskoj struci, službi i znanosti, koje su izazvane korištenjem suvremenih informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Razvoj navedenih tehnologija, istina, gotovo svakodnevno osigurava nove mogućnosti pohrane, zaštite i korištenja arhivskoga gradiva, ali uz to, zbog svoje naravi, izaziva i svojevrzne tektonske poremećaje u dosadašnjim konceptima, postulatima, načelima, pa i u ukupnoj paradigmi arhivistike kao takve.

Neki su se od predavača usredotočili na prezentiranje metoda i postupaka koji unaprjeđuju korištenje, zaštitu i dugotrajno očuvanje elektroničkih zapisa. Tako je primjerice Hrvoje Stančić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izlaganjem naslova *Blockchain i očuvanje povjerenja u e-zapise* na vrlo pristupačan način objasnio metodu tzv. ulančanih blokova, kojima se s prihvatljivom sigurnošću može osigurati vjerodostojnost elektroničkoga zapisa. O mogućnostima unaprjeđenja rada arhivskih ustanova i osiguravanja dodatnih mogućnosti i kvalitete korištenja arhivskoga gradiva čulo se je i kroz predavanje *Mogući metapodaci i njihovo povezivanje u opisu i korištenju digitaliziranih zemljišnih knjiga Državnoga arhiva u Vukovaru* Stjepana Prutkija i Irene Milobara iz Državnoga arhiva u Vukovaru. Miroslav Novak iz Pokrajinskoga arhiva u Mariboru u izlaganju naslova *O mogućnostima upotrebe umjetne inteligencije u arhivima* iznio je moguća viđenja korištenja umjetne inteligencije za određena arhivska postupanja.

Druga skupina predavača nastojala je dati pregled mogućnosti, ali i uvid u odvijanje pojedinih arhivskih postupaka u recentnom informacijsko-komunikacijskom okruženju – primjerice, Aida Škoro Babić iz Arhiva Republike Slovenije u izlaganju *Izazovi arhiviranja elektroničke građe slovenačkog pravosuđa*, Zoran Vukelić iz Istorijskoga arhiva Subotica u izlaganju *Prednosti i mane elektronske komunikacije: Iz prakse Službe zaštite arhivske građe i registraturnog materijala Istorijskog arhiva Subotica*, Tatjana Segedinčev iz Istorijskoga arhiva Subotica u izlaganju *Korišćenje "E-arhive" u istraživanju na primeru čitaonice Arhiva Subotice* te Jasmina Živković iz Istorijskoga arhiva Požarevac kroz izlaganje naslova *Zaštita podataka o ličnosti kao izazov u vremenu elektronskih zapisa*.

Dio predavača fokus svojih izlaganja usmjerio je na (nove?) odnose arhivistike i historiografije u svjetlu korištenja, mogućnosti, ali i mogućih svojevrstih zamki u IT okruženju. Tako usmjerene teme imali su Izet Šabotić, profesor Filozof-

skoga fakulteta Univerziteta u Tuzli, s radom *Elektronski zapisi kao historijski izvori – prednosti i zamke*, potom Sead Selimović, također s Filozofskoga fakulteta Univerziteta u Tuzli, radom naslova *Značaj elektroničkih izvora za izučavanje historije Bosne i Hercegovine 1992.-1995.*, te Jugoslav Veljkovski iz Istorijskoga arhiva Grada Novoga Sada u izlaganju *Šta posle papira?: E-dokumenti i pisanje istorije XXI veka*.

Pojedini su se pak predavači bavili više pitanjima odnosa prema tradicionalnim arhivskim postulatima i načelima, njihovom održivošću u informatičkom, odnosno virtualnom prostoru s njegovim zadatostima, te modelima novih pristupa i normi koje su ili apsolutno, ali svakako dijelom, posljedica spominjanih okolnosti. Tako je kolegica Zdenka Semlić Rajh iz Pokrajinskoga arhiva u Mariboru predstavila važecu inačicu novoga arhivskoga opisnoga standarda, koji promovira Međunarodno arhivsko vijeće (MAV) – Records in context (RIC), u izlaganju naslova *RIC i elektronski zapisi*. Slobodanka Cvetković iz Istorijskoga arhiva Požarevac u izlaganju naslova *Dokumenti istrgnuti iz konteksta, opasnost od manipulisanja naukom* također se osvrće na promjene nekih od tradicionalno proklamiranih načela arhivistike, te opasnosti ako one ne budu prevedene na nove koncepte na primjeren i sustavan način. Silvija Babić iz Hrvatskoga državnog arhiva u svojem je izlaganju *Propitivanje temeljnih arhivističkih principa u e-okruženju* problematizirala niz postulata u koje se arhivska struka zaklinje već gotovo 150 godina: načelo fonda, provenijencije, prvobitnoga reda, izvornosti, autentičnosti, vjerodostojnosti, dostupnosti, metoda vrednovanja, pitanje razlikovne definicije službenih i neslužbenih zapisa, pitanje razlikovne definicije javnoga i privatnoga gradiva te mnogih drugih.

Omer Zulić iz Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskoga kantona u svojem izlaganju propituje ulogu zakonodavnoga okvira u stvaranju sustava upravljanja e-zapisima – konkretno u Bosni i Hercegovini, naglašavajući kako je navedeni okvir trenutačno necjelovit a dijelom i nedosljedan. Naslov Zulićeva izlaganja bio je *Uloga propisa u uspostavljanju sistema upravljanja e-zapisima u Bosni i Hercegovini*. Jasmin Jajčević iz istoga strukovnoga društva razmatra pitanje prednosti i nedostataka e-zapisa, naglašavajući pri tom određene opće preporuke o njihovoj dugoročnoj zaštiti. Osvrćući se na pravni okvir i praksu na području Republike Srbije, Milena Popović Subić iz Arhiva Vojvodine u izlaganju *Javni registri – osnov e-Uprave* ukazuje na nužnost kompatibilnoga i usklađenoga djelovanja recentne javne uprave koja, kako bi bila (e-)servis građanima, prvenstveno mora počivati na svim vrstama državnih registara. Budući da oni prirodno predstavljaju tip zapisa koji u raznim državnim tijelima generiraju čitav niz postupanja i dokumenata raznih namjena i vrsta, oni već u startu ruše tradicionalno arhivsko načelo fonda. Briga o tim registrima, te metodama i načinima njihove dugoročne zaštite i očuvanja, predstavlja važan primjer postupanja sa zapisima, o kojima je već prilikom nastanka potrebno voditi brigu kao da je riječ o arhivskim zapisima, jednako ugrađenim trenutačno mogućim mehanizmima zaštite, ali još više definiranim i opisanim kontinuiranim procedurama.

Tijekom konferencije održana je i promocija izdanja *Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika* autorice Vlatke Lemić, voditeljice ustrojbene jedinice Rektorata Sveučilišta u Zagrebu koja brine o arhivskim i dokumentarnim zapisima zagrebačkoga sveučilišta. Ona je ujedno u uvodnom dijelu konferencije predstavila nacrt novoga projekta Time Machine, prijedlog europskoga konzorcija ICARUS, kojim je aplicirao za FET Open CSA projekt. Podprogram FET Open podržava nove ideje u ranoj fazi istraživanja radikalno novih tehnologija u sklopu EU programa Obzor 2020, koji je posvećen razvoju velikih digitalizacijskih i računalnih infrastruktura i umjetne inteligencije (AI), s ciljem umrežavanja europskoga kulturnoga nasljeđa i njegove dostupnosti putem mrežnih stranica i aplikacija.

Bogatstvu programa, a ujedno i nastojanjima, permanentnoj komunikaciji i odličnoj suradnji arhivskih službi u okruženju, svjedoči 17 uvrštenih i realiziranih predavanja, kao i jedna promocija knjige, u vremenskom okviru od petka u 18 sati do subote u 13 sati. Predavači su – uz kolege arhiviste iz Bosne i Hercegovine – bili arhivski i srodni stručnjaci iz Slovenije, Srbije i Hrvatske, a valja spomenuti i uvijek posjećena društvena događanja, kao što su zajednička večera i druženje, zaključci konferencije te zajednički završni ručak. Organizator ove međunarodne konferencije jedno je relativno malo strukovno društvo koje se administrativno naslanja na Tuzlanski kanton, ali bez sumnje je riječ o neposustajućoj skupini profesionalnih entuzijasta kojima valja odati priznanje za njihov kontinuirani rad i svakogodišnji napredak, neovisno o društveno-političkoj situaciji, koja je povremeno u danim okolnostima i mnoga puno jača društva pokolebala u daljnjem radu.

Silvija Babić